

BACHELOROPPGAVE

Ettervern i barnevernet, veien til selvstendighet.

Aftercare in child welfare, the way to independence.

Kandidatnummer: 233

BSV5-300

Bachelor i barnevern

Fakultet for helse- og sosialvitenskap/Institutt for velferd og deltaking

19.05.2021

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. *Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.*

Abstract

The purpose of this bachelor thesis is to take a closer look at the reasons of why some young adults who has turned 18 years old doesn't want to receive aftercare from the child welfare system. I have chosen to use a qualitative method where I have interviewed three social workers to get their perspective around my theme for this thesis.

The findings from this thesis shows that the social workers don't have a lot of experience with young adults saying they don't want aftercare. But some of those who doesn't want aftercare are the young adults who feels ready to enter the independent adult life, young adults who have negative experiences with the system and challenges related to drugs, and those who wants to go back to their biological homes.

Innholdsfortegnelse

1.0	INNLEDNING	4
1.1	AKTUALITET	4
1.2	BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA	4
1.3	PROBLEMSTILLING	5
1.4	AVGRENSNINGER OG STRUKTUR PÅ OPPGAVEN	6
2.0	TEORI	6
2.1	FORMÅLET MED ETTERVERN	6
2.2	DET JURIDISKE RAMMEVERKET	7
	2.2.1 Hvem loven gjelder for	7
	2.2.2 Saksbehandlingen	7
2.3	OMFANGET	8
2.4	UNGDOMMENE SOM TAKKER NEI TIL ETTERVERN	8
	2.4.1 Medvirkning	9
	2.4.2 Relasjoner	9
2.5	OVERGANGEN TIL DEN SELVSTENDIGE VOKSENTILVÆRELSEN	9
	2.5.1 Barnevernsbarnas overgang vs. normative overganger	10
	2.5.2 Forlenget foreldreskap	11
3.0	METODE	11
3.1	KVALITATIV METODE	11
3.2	KVALITATIVT INTERVJU	12
3.3	VALG AV INFORMANTER	12
3.4	GJENNOMFØRING AV INTERVJUENE	12
3.5	ANALYSE OG TRANSKRIBERING	13
3.6	ETISKE RETNINGSLINJER	13
3.7	RELIABILITET OG VALIDITET	14
4.0	PRESENTASJON AV FUNN	15
4.1	UNGDOMMEN TAKKER IKKE NEI TIL ETTERVERN	15
4.2	UNGDOMMENE SOM BOR I FOSTERHJEM OG HAR ET TRYGT NETTVERK	16
4.3	UNGDOMMENE SOM HAR NEGATIVE ERFARINGER MED BARNEVERNET	16
4.4	UNGDOM MED UTFORDRINGER KNYTTET TIL RUS	17
4.5	UNGDOMMER SOM HAR VÆRT UNDER OMSORG SOM SØKER TILBAKE TIL DE BIOLOGISKE FORELDRENE	18
4.6	BARNEVERNTJENESTEN SOM RESERVEFORELDRE	18
5.0	DRØFTING	19
5.1	UNGDOMMEN TAKKER IKKE NEI TIL ETTERVERN	19
5.2	UNGDOMMENE SOM BOR I FOSTERHJEM OG SOM HAR ET TRYGT NETTVERK	20
5.3	UNGDOMMENE SOM HAR NEGATIVE ERFARINGER MED BARNEVERNET	20
5.4	UNGDOM MED UTFORDRINGER KNYTTET TIL RUS	21
5.5	UNGDOMMER SOM HAR VÆRT UNDER OMSORG SOM SØKER TILBAKE TIL DE BIOLOGISKE FORELDRENE	22
5.6	BARNEVERNTJENESTEN SOM RESERVEFORELDRE	23
6.0	OPPSUMMERENDE AVSLUTNING	24
7.0	LITTERATURLISTE	25
VEDLEGG 1		28
VEDLEGG 2		30

1.0 Innledning

Temaet for denne oppgaven er ettervern i barnevernet. Ettervern handler om den oppfølgingen barneverntjenesten gir til ungdommene mellom 18 – 25 år som har vært i barnevernssystemet. Ungdommene skal få hjelp på veien til å bli trygg og selvstendig slik at de til slutt klarer å stå på egne bein. Ettervernstiltak kan være avgjørende for overgangen til noen av ungdommene i barnevernet, da de ikke har like muligheter for støtte fra familie eller nettverk rundt seg som ungdommer utenfor barnevernets system (Storø, 2012, s.50). Barn i det norske barnevernssystemet kommer dårligere ut i utdanningsnivå, de har lavere inntekt, oftere bruk av sosialhjelp, og bærer større preg av arbeidsledighet i forhold til jevnaldrende (Storø, 2012, s. 81). I denne oppgaven skal jeg belyse kontaktpersoner i barneverntjenesten sine erfaringer om hva som ligger til grunn for at ungdommer takker nei til ettervern. Dette er fordi det kan se ut til at ettervern er svært viktig for å skape en god og trygg fremtid for ungdommene som har vært i barnevernssystemet.

1.1 Aktualitet

I dagens samfunn kan overgangen fra ungdom til voksen være utfordrende og krevende dersom ungdommer ikke har hjelp og støtte. De ungdommene som tar imot ettervern klarer seg bedre enn de som ikke mottar ettervern (Helsetilsynet, 2020, s.4). På bakgrunn av dette kan det se ut som at ettervernstilbudet er avgjørende for ungdom i barnevernet. Antall unge i alderen 18-22 år med ettervernstiltak har en stadig økning (Bufdir.no, 2021). I løpet av 2019 mottok nesten 7600 ungdommer ettervernstiltak fra barneverntjenesten i alderen 18-22 år (Dyrhaug, 2020). Til tross for at det er en økning i ettervernstiltakene, er det viktig å finne ut av hvem som ikke mottar ettervern og hva som er årsaken til det.

1.2 Bakgrunn for valg av tema

Tema for denne bacheloroppgaven er ettervern i barnevernet og veien til selvstendighet. Temaet er inspirert fra barnevernspedagog utdanningen hvor vi hadde forelesninger om ettervern og viktigheten av dette tiltaket i barnevernet. Her begynte tankene mine å undre seg over hvordan det ville bli for ungdommene når de ble 18 år og myndig. Videre hvordan deres møte med veien til den voksne tilværelsen kom til å bli dersom de ikke hadde noen å støtte seg til. Vanligvis har ungdommer et sikkerhetsnett rundt seg med familie og venner,

men gjennom undervisning på skolen og praksis har jeg erfart at mange unge som har vært i barnevernssystemet ofte har et mindre sikkerhetsnett som de kan støtte seg til.

Min førforståelse om årsaker til at ungdommer sier nei til ettervern er basert på erfaringer fra arbeid som miljøarbeider på institusjon. Jeg opplevde at ungdommer i tenårene ønsket å komme seg vekk fra systemet så fort de ble 18 år. Dette var fordi de ville klare seg på egenhånd og var lei av å være i barnevernet. Tankeprosessene mine ble satt i gang og gjorde meg nysgjerrig og interessert i å undersøke nærmere om hvorfor de sier nei.

Landsforeningen for barnevernsbarn er en av de som lenge har kjempet om å heve aldersgrensen for hvor lenge barnevernsbarn har krav på ettervern (Barne- og likestillingsdepartementet, 2018). Landsforeningen for barnevernsbarn er en medlems- og interesseorganisasjon som arbeider for at barn og unge i barnevernet skal få bedre rettigheter innenfor systemet. De jobber med å skape endring i stereotypiske holdninger som mennesker har til barnevernet og barnevernsbarn. Gjennom deres politiske plattform hevder organisasjonen at unge i dag opplever ettervernstilbudet som svært mangelfullt, og at de unge ikke er sikret god nok oppfølging i overgangen til at voksenlivet skal bli vellykket (Landsforeningen for barnevernsbarn, u.å.). Det kan tyde på at myndighetene har tatt dette på alvor, for 1 januar 2021 ble ettervernstilbudet økt fra 23 år – 25 år (Prop. 133 L (2020-2021), s.158).

1.3 Problemstilling

Hva er årsaken til at ungdom som har vært i barnevernssystemet takker nei til ettervern? Hensikten med problemstillingen er å undersøke hva som gjør at ungdom ikke ønsker å ta imot ettervernstiltak fra barnevernet sett fra barneverntjenestens perspektiv. Dette skal gjøres gjennom en kvalitativ undersøkelse med intervju av ansatte i barneverntjenesten. Spørsmålene jeg ønsker å belyse problemstillingen med er: hvilke erfaringer har ansatte i barneverntjenesten med ungdommer som takker nei til ettervern, hva mener de er grunnen til det? Hvordan jobber barneverntjenesten med å informere og motivere ungdommene for å gi dem et reelt valg om ettervern? Hvilke konsekvenser kan det få dersom ungdommene ikke ønsker å ta imot ettervern? Er barnevernstjenestens tilbud om ettervern tilstrekkelig, eller er det andre de mener burde sikre ungdom mellom 18 år – 25 år?

1.4 Avgrensninger og struktur på oppgaven

I denne oppgaven vil jeg som nevnt tidligere se på årsaker som gjør at ungdommer i barnevernssystemet sier nei til ettervern. I det neste kapittelet vil jeg legge frem relevant teori som jeg senere i oppgaven skal knytte opp mot mine funn og drøfte. Videre vil jeg ta for meg viktige metoder og fremgangsmåter jeg har brukt i denne kvalitative studien, etterfulgt av en presentasjon av mine funn. Neste del av oppgaven vil bestå av drøfting, deretter en oppsummering av hovedpoengene og avsluttende tanker. Mine avgrensninger i oppgaven er at jeg ikke kommer til å gå inn i metoder og ulike tiltak som barneverntjenesten har i ettervernet.

2.0 Teori

2.1 Formålet med ettervern

Ettervern brukes for å beskrive den siste fasen med kontakt mellom barnevernet, ungdom og familie. Ettervern er tiltak fra barneverntjenesten som handler om forlengelse av eksisterende tiltak, iverksetting av nye tiltak eller avslutning av tiltak (Oterholm, 2016, s.129). Tiltakene varierer ut fra hva ungdommene trenger og kan være alt fra psykososial støtte, hjelp til bolig, arbeid, økonomi, utdanning og sosialt nettverk. Hensikten med ettervern er å hjelpe ungdommen på veien til å bli selvstendig (Bufdir.no, 2020).

Formålet med ettervernstiltak er at ungdommen skal forberedes til å mestre overgangen til den selvstendige voksentilværelsen, slik at de blir i stand til å greie seg på egen hånd.

Tiltakene som settes inn bør ta siktepunkt i hva som gjør at ungdommen får en god utvikling og at overgangen oppleves som forutsigbar og trygg. Dette går ut på at ungdommene må få informasjon om hva som forventes av dem når de fyller 18 år og hvem som kan gi dem støtte. Videre er det barnevernstjenestens oppgave å sørge for at ungdommene får nok tid til å bestemme seg for hvordan overgangen skal ta form, derfor er det viktig at barneverntjenesten oppmuntrer ungdommen, slik at de jobber for å realisere sine mål, fullfører utdanning, står i arbeid, søker utdanning eller jobb (Barne- og likestillingsdepartementet, 2011, s.3-4).

2.2 Det juridiske rammeverket

2.2.1 Hvem loven gjelder for

Barnevernlovens § 1-3 er utgangspunktet for ettervern. I Paragrafen kommer det frem at de som skal motta ettervernstiltak må ha mottatt tiltak fra barnevernet før de fyller 18 år, og at de selv må samtykke til ettervernstiltak. Tiltakene kan opprettholdes eller erstattes av andre tiltak som står i loven inntil ungdommen fyller 18 år. Opphør av tiltak eller avslag på søknad om tiltak når ungdommer har fylt 18 år skal regnes som enkeltvedtak og begrunnes ut fra hensynet til barnets beste (Barnevernloven, 1992, § 1-3). Argumentet for at ungdom over 18 år skal motta tiltak fra barnevernet er for å sikre ungdom som har vært i barnevernssystemet nødvendig hjelp og støtte i overgangen til å bli selvstendig. Aldersgrensen for ettervern ble fra 1 januar hevet fra 23 til 25 år (Prop. 133 L (2020-2021), s.158).

2.2.2 Saksbehandlingen

Barneverntjenesten skal i rimelig tid før ungdommen fyller 18 år ha kontakt med barna som er under barnevernets omsorg for å bestemme om tiltakene skal fortsette slik som de er, eller om de skal erstattes av nye tiltak etter fylte 18 år. Det at tiltakene kan erstattes eller opprettholdes gir stort rom for skjønn. Alle tiltak som er skrevet ned i loven kan tilbys i ettervernet, dette gjelder for eksempel råd og veiledning, fosterhjem eller institusjonsplass (Prop. 133 L (2020-2021), s.158). Vurderingen om avslag eller opphør av tiltak skal begrunnes ut fra hensynet til barnets beste, jf. bvl. 1992, § 1-3 2. ledd. Dersom tiltak avsluttes, har barnevernet en plikt til å begrunne hvorfor de mener ungdommen ikke lenger skal motta hjelp etter 18 år. Begrunnelsesplikten skal sikre at barneverntjenesten tar konkrete, grundige og skjønnsmessige korrekte avgjørelser. Dersom det er til barnets beste, eller at ungdommen selv ønsker at tiltakene skal videreføres, gir begrunnelsesplikten sterke føringer om at dette skal gjennomføres (Prop. 133 L (2020-2021), s.158). Dersom ungdommen ønsker ettervern, men barneverntjenesten mener at det ikke er behov skal ungdommen informeres at de har mulighet for å klage til fylkesmannen (Barne- og likestillingsdepartementet, 2011, s.2). Hvis ungdommer ikke ønsker videre tiltak fra barneverntjenesten når de er fylt 18 år, skal de bli informert at det er lov til å ombestemme seg. Barneverntjenesten bør i den grad det er mulig, lage en avtale med ungdommene som går ut på at det skal opprettholdes en kontakt mellom dem, til tross for at de ikke ønsker

ettervernstiltak. Et år etter at tiltak er avsluttet bør ungdommene bli kontaktet for å høre om de ønsker å ta imot ettervernstiltak (Barne- og likestillingsdepartementet, 2011, s.4).

2.3 Omfanget

Helsetilsynet (2020, s.4) hevder at mange ungdommer som har vært i barnevernssystemet klarer seg bra, men at forskning på gruppenivå tilsier at ungdom som har vært i barnevernssystemet kommer dårlig ut når det gjelder inntekt, utdanning og arbeid. Storø (2012, s.81) viser til forskning hvor det er dokumentert at ungdom som har vært under offentlig omsorg som gruppe kommer dårligere ut på ulike utfallvariabler enn befolkningsgjennomsnittet. Ifølge studier er det jenter som klarer seg best i utdanning og i overgangen til å meste den selvstendige tilværelsen, guttene blir overrepresentert i statistikken når det kommer til rus og kriminalitet (Storø, 2012, s. 81).

2.4 Ungdommene som takker nei til ettervern

I rapporten: ettervern – en god overgang til voksenlivet av Paulsen et al (2020, s.56) kommer det frem at noen ungdommer er ambivalente til å ha barnevernet i livet sitt etter de er fylt 18 år. En grunn til dette kan være fordi ungdommene mener de vil klare seg selv uten hjelp fra barnevernet. Noen av dem som ønsker å avslutte kontakten med barneverntjenesten har ofte negative erfaringer. Det kan komme av uenigheter eller konflikter med barnevernets vurderinger og valg i barnet eller ungdommens liv, dette er ofte i sammenheng med flytting fra hjemmet. Noen ungdommer erfarer at de ikke kan stole på barnevernet. Dette har en sammenheng med mangelfull informasjon og med løfter som loves, men som ikke oppfylles. Motivasjon kan være en faktor som påvirker ungdommens valg mot å ta imot ettervern (Paulsen et al., 2020, s. 56). Backe-Hansen (2021, s.100) hevder at motivasjon påvirkes av relasjonen ungdommen har til andre. Det å finne ut av hva de unge er opptatt av og interessene deres kan brukes som en brekkstang for arbeidet med motivasjonen til ungdommene. I rapporten til Paulsen et al (2020, s.56) presiseres det at ansvaret for motivasjon legges på ungdommen, og ikke på rollen barnevernsansatte har for å motivere. Dette gjør at det blir mindre fokus på hva som hindrer motivasjonen for ungdommene, for eksempel deres mangel på muligheten til å medvirke.

2.4.1 Medvirkning

I kontakten med barnevernet opplever barn og unge at de i liten grad har muligheten til å medvirke (Paulsen, 2016, s. 13). Medvirkning innebærer blant annet at ungdommen får delta i sin egen beslutningsprosess (Backe-Hansen, 2021, s. 51). For å oppnå medvirkning er samarbeid en forutsetning, ungdommens synspunkt av situasjonen eller saken må løftes frem, gode relasjoner må utvikles og det må være dialog i kommunikasjonen (Husby, 2019, referert i Backe-hansen, 2021, s.51). Årsaker som kan påvirke liten grad av medvirkning, er hvor mange møtepunkter barnevernet og barnet har, hvor gammelt barnet er, og det viktigste er relasjonen mellom de. Det presiseres at relasjon er en viktig faktor for å skape gode medvirkningsprosesser (Paulsen, 2016, s.13). Noe som skaper utfordringer for relasjonen, er hyppige bytter av kontaktperson. Dette gjør det vanskelig å opprettholde kontinuiteten og tiden til å danne gode relasjoner noe som igjen kan hindre ungdommens mulighet for medvirkning (Gallagher et al., 2012; Paulsen, 2014, referert i Paulsen, 2016, s. 13).

2.4.2 Relasjoner

Backe-Hansen viser til annen forskning hvor det kommer frem at gode relasjoner til kontaktperson har en stor betydning for hvordan det går med ungdommer i barnevernet (Hiles et al., 2013; Marion et al.,2017; van Bijleveld et al., 2015 referert i Backe-Hansen, 2021, s. 70). Har man som ungdom bygget gode relasjoner eller kontakter over tid kan dette fremme et godt utviklingsløp (Backe-Hansen, 2021, s.66). Det å skape en tillitsfull, meningsfull, støttene og holdbar relasjon skjer ofte over en lang periode. Det tar tid før man opplever at relasjonen er så god at den tåler uoverensstemmelser og at relasjonen forblir til tross for sinne og irritasjoner. Tidsaspektet må derfor være en sentral faktor i tenkningen om hvordan en bra relasjon kan påvirke praksis og hjelpe ungdommer på deres vei til å skape trivsel og utvikling (Backe-Hansen, 2021, s.70).

2.5 Overgangen til den selvstendige voksertilværelsen

Ettervern går ut på hvordan unge i barnevernet får hjelp til å finne veien til selvstendighet på en bra måte, og med dette vil det være naturlig å diskutere overganger (Storø, 2012, s.11). Tysnes & Kiik (2015, s.6) beskriver overganger i barnevernet som en fase hvor barn går fra å

være under barnevernet til å stå på egne bein. For å gjøre gode vurderinger om ettervern er det nødvendig med kunnskap om hvordan overgangene er for ungdom flest og hvordan barn som har vært under barnevernet opplever overgangene (Oterholm, 2016, s.132).

2.5.1 Barnevernsbarnas overgang vs. normative overganger

Brennpunktteorien er utviklet av Coleman og Hendry(1990) som ønsket å utvikle en teori som omhandlet ungdom og normalitet (Storø, 2012, s. 105). Teorien er en måte å forstå at ungdomstiden kan være problematisk for noen og relativt stabil for andre (Coleman og Hendry, 1990, referert i Oterholm, 2016). Grunnlaget for teorien er gjort gjennom undersøkelser med ungdom i forskjellige aldersgrupper, og beskriver hvordan de fleste ungdommer som erfarer mange endringer, allikevel opplever å ha en relativt stabil ungdomstilværelse. Grunnen til dette forklares ved at ungdommene møter endringene over tid. Ungdommene som har vært i barnevernssystemet opplever ofte disse endringene samtidig. Det er for eksempel gjennom overganger som å flytte på institusjon, fosterhjem, bli ferdig med skolegang, de må stå for økonomi og det praktiske på egenhånd (Oterholm, 2016, s. 132-133).

Normative overganger i vårt samfunn innebærer at foreldrene støtter barna sine i overgangen og at barna får tid til å finne seg til rette i nye omgivelser. Unge har ofte støttefunksjoner i søsken og annen slekt (Storø, 2012, s.50). Ungdommene har også muligheter for å veksle mellom familiehjemmet og andre steder å bo før de er klare til å stå på egne bein. Barn som har hatt tiltak fra barnevernet får ofte ikke en slik oppfølging på veien til voksenlivet (Helsetilsynet, 2020, s.4). Overganger for de ungdommene som har vært under barnevernet, skjer ofte fortere enn for andre ungdommer (Tysnes & Kiik, 2015, s.6). Ungdom som skal ut fra barnevernets omsorg har ikke like muligheter for den samme støtten fra familien eller nettverket rundt seg, og kan ikke alltid regne med å få lik støtte fra alternative omsorgspersoner som fosterforeldre eller miljøterapeuter. De unge mener selv at tilgangen på støtte er en viktig faktor for hvordan utfallet av overgangene blir (Storø, 2012, s.50).

2.5.2 Forlenget foreldreskap

Begrepet forlenget barndom går ut på den hjelpen og støtten unge får i overgangen til den selvstendige tilværelsen. Forlenget barndom kan sees på som en fellesbetegnelse for økonomisk, emosjonell og praktisk støtte som ungdommen får den første tiden de flytter ut fra foreldrehjemmet. Den første tiden etter at ungdommen har flyttet ut knyttes særlig opp mot den økonomiske støtten som foreldrene gir. Når ungdommen opplever kriser kan foreldrene opptre som et sikkerhetsnett som de kan søke støtte hos (Hellevik, 2005, gjengitt i Tysnes og Kiik, 2015, s.6). For at ungdommer skal få oppleve en forlenget barndom er de avhengig av muligheten til å få en gradvis overgang, det innebærer at noen er villige til å ta på seg et forlenget foreldreskap (Tysnes og Kiik, 2015, s.6).

3.0 Metode

I denne delen vil jeg presentere hvordan jeg har gått frem i undersøkelsen, men først hva metode vil si. I møte med noe man ønsker å undersøke vil metode være et viktig middel som kan gi oss svar på et problem og gi oss ny kunnskap. Valg av metode bygger på hvilken type data forskeren ønsker å samle inn som kan gi faglige svar på spørsmålet eller problemstillingen (Dalland, 2012, s. 111). Det er problemstillingen som bør styre hvilke form for metode som skal tas i bruk, enten om undersøkelsen skal bygge på primærdata som innebærer kvalitative eller kvantitative tilnærminger, eller om den skal bygge på sekundærdata som innebærer allerede eksisterende litteratur og kilder (Jacobsen, 2017, s. 25).

3.1 Kvalitativ metode

På bakgrunn av problemstillingen i denne bacheloroppgaven har jeg valgt å ta i bruk den kvalitative metoden. Metoden går ut på at forskeren prøver å få frem enkeltpersoners meninger og forståelse av et fenomen eller en hendelse, for eksempel problemstillingen (Jacobsen, 2017, s. 55). Når det skal samles inn empiri eller data i en kvalitativ undersøkelse gjøres dette gjennom samtaler med personer eller ved at de uttrykker seg muntlig eller skriftelig på andre måter (Jacobsen, ,2017, s.56). Kjent ved denne metoden er at den åpner opp for å gå i dybden, og kan øke kunnskapen og forståelsen for noe man ikke har mye kunnskap om (Jacobsen, 2017, s. 57). Grunnen til at jeg har valg kvalitativ metode er for å gå

dypere inn i tema og problemstilling, og skape en dybdeforståelse på hvilke erfaringer ansatte i barneverntjenesten har med ungdommer som takker nei til ettervern. Denne fremgangsmåten kan gi oppgaven et interessant perspektiv fra barneverntjenestens side.

3.2 Kvalitativt intervju

For å få tak i den informasjonen som egner seg best i forhold til problemstillingen har jeg valgt å ta i bruk det kvalitative intervjuet. Det som menes med kvalitativ er å frembringe intervjupersonens nyanserte beskrivelser av den situasjonen han/hun er i (Dalland, 2012, s. 156). Videre vil jeg benytte meg av pre-strukturering for gjennomføring av intervjuet, dette innebærer at intervjueren på forhånd har sett for seg ulike momenter som skal fanges opp i intervjuet. Det kan gjøres ved en utforming av intervjuguide som skal sikre at de viktigste temaene blir belyst (Jacobsen, 2017, s. 57). Grunnen til at jeg har valgt pre-strukturering i form av intervjuguide er for å avgrense innsamlingen av data, slik at de ikke blir for komplekse, ressurskrevende og utfordrende å analysere (Jacobsen, 2017, s. 91).

3.3 Valg av informanter

Utvalg av informanter for denne oppgaven har vært strategisk, på den måten at de er valgt ut fra bestemte kunnskaper og erfaringer (Dalland, 2012, s.163). Dette fordi jeg mener at erfaringene til ansatte i barneverntjenesten vil være essensielt for å kunne belyse problemstillingen. Informantene jeg har valgt ut er fra tre barneverntjenester i ulike deler av landet. Grunnen til at jeg har valgt å intervju ansatte i barneverntjenesten er for å belyse deres erfaringer og perspektiver med ungdommer som sier nei til ettervern, da det er flere tidligere bacheloroppgaver som tar utgangspunkt i perspektivet til ungdommene, og hvordan deres erfaringer og tanker er rundt ettervern.

3.4 Gjennomføring av intervjuene

På grunn av koronaepidemien valgte jeg å ta alle intervjuene mine over telefon og teams. Dette økte også muligheten for å søke etter informanter over hele landet, noe som viste seg til å være svært nyttig for min oppgave, da det var vanskelig å få tak i informanter. Til sammen hadde jeg tre intervjuer hvor to av informantene valgte å ta intervjuet over telefon, den siste valgte teams. På grunn av teknisk feil var det kun informanten som kunne se meg

under teams intervjuet, og ikke motsatt. Ved bruk av elektroniske intervju mister man muligheten til å observere, noen kan oppleve at det blir kunstig å snakke i telefonen med noen de ikke kjenner. Samtidig kan intervjuene være mer anonyme, noe som kan føre til at det blir mer naturlig for informantene å åpne seg enn det de hadde gjort i virkeligheten (Jacobsen, 2017, s.95). I forkant av intervjuene kontaktet jeg informantene på e-post. Jeg presenterte formålet med oppgaven, hvordan intervjuene skulle foregå og at personvernopplysningene fra NSD (Norsk senter for forskningsdata) var godkjent. Jeg la med referansenummeret fra NSD som er 348021, slik at de selv kunne gå inn på nettsiden og sjekke at det var godkjent. Videre fikk informantene tilsendt intervjuguiden en dag i forkant, slik at de fikk lest over spørsmålene. Før gjennomføring av intervjuene presenterte jeg meg selv, videre spurte jeg om de hadde lest gjennom informasjonsskrivet eller om jeg skulle ta en rask gjennomgang. Informantene samtykket muntlig i forkant av intervjuene slik at jeg unngikk å skrive ned mer personopplysninger enn mulig. Deretter presenterte informantene seg selv før vi gikk i gang med intervjuene.

3.5 Analyse og transkribering

Jeg transkriberte intervjuene mine for å få med meg mest mulig av det informantene sa. Å transkribere er å skrive ned ord for ord det som blir sagt (Dalland, 2012, s.170). Jeg valgte å gjennomføre intervjuene med båndopptaker. Ifølge Jacobsen (2017, s. 127) er dette den mest komplette formen for registrering av data, fordi denne metoden gjør at vi får med oss det meste. Transkriberingen vil også være et viktig hjelpemiddel når funnene skal tolkes (Dalland, 2012, s.170). Under transkriberingen av intervjuene var det viktig for meg å skrive ned alt som ble sagt for å få en presis fremstilling av funnene. Samtidig gjorde transkriberingen at jeg ble kjent med materialet som videre skulle kategoriseres, og skrives ned som funn i oppgaven. Kategorisering innebærer en gruppering av temaene som kom frem i intervjuene (Jacobsen, 2017, s. 130).

3.6 Etske retningslinjer

Når det utføres et intervju med kvalitativ tilnærming, er det noen hensyn som må tas i betraktning for å ikke krenke den som skal intervjues. For det første må de som skal intervjues frivillig delta i undersøkelsen, de skal vite hvilke ulemper og fordeler som

medfølger (Jacobsen, 2017, s. 31). For det andre må man ta hensyn til privatlivet til informantene ved å anonymisere personene slik at ingen kan identifisere dem ut fra dataene. For det tredje må data gjengis korrekt i sin fullstendige og riktige sammenheng (Jacobsen, 2017, s. 32-36). Måten jeg har sørget for at dette er tatt hensyn til er ved at intervjupersonene først har samtykket på e-post, deretter har jeg informert dem om at deltakelse i intervjuet gir samtykke, men at de kan trekke samtykket når som helst, både før, under og etter intervjuet. Videre sørger jeg for at informantene, steder og andre sensitive opplysninger blir anonymisert, slik at ingen kan identifisere dem på noen måte. Funnene som kommer frem i undersøkelsen vil i den grad det er mulig bli gjengitt i sin fullstendige og riktige sammenheng med hensyn til informantene. For å ivareta anonymiteten til informantene vil all innsamling av data, som opptaket fra intervjuet, og det som er transkribert blir slettet så snart jeg er ferdig med oppgaven.

3.7 Reliabilitet og validitet

Validitet er det samme som gyldighet og relevans, og innebærer at innsamling av data må være relevante for problemstillingen (Dalland, 2012, s.120). Videre vil validiteten gå ut på om den innsamlede dataen er overførbart, altså om funnene i den kvalitative undersøkelsen også gjelder i andre kontekster. Dette kan testes med andre undersøkelser om funnene der kan konkludere med det samme som i denne undersøkelsen (Jacobsen, 2017, s.154). Det at undersøkelsen kun har tre informanter kan svekke gyldigheten, derfor har jeg valgt tre intervjupersoner fra store barneverntjenester fra forskjellige steder i landet fordi jeg mener dette kan øke gyldigheten. Dette kan gjøre at jeg får variasjoner rundt tematikken jeg ønsker å belyse. På en annen side kan validiteten styrkes ved at informantene jeg har valgt ut er fagpersoner. På grunn av deres fagbakgrunn og erfaringer kan dette gjøre at mulige misforståelser blir mindre, fordi vi forstår hverandre bedre og snakker det samme fagspråket (Dalland, 2012, s.165).

Dette vil også styrke reliabiliteten for oppgaven. Reliabilitet er det samme som pålitelighet, og går ut på at den innsamlede dataen ikke må bære preg av unøyaktigheter slik at resultatene blir feil. Med unøyaktigheter menes det om den som blir intervjuet forstår spørsmålene, om intervjueren forstår svaret og noterer det riktig. Dersom det blir

misforståelser i disse leddene vil det kunne påvirke reliabiliteten (Dalland, 2012, s. 120). Videre kan kvalitative undersøkelser medføre generaliseringsproblemer som kan svekke påliteligheten. Dette innebærer at det i denne form for metode ofte blir brukt få intervjuobjekter, noe som gjør at det stilles spørsmål om funnene i undersøkelsen kun representerer de få intervjuobjektene, eller om det kan gjelde for andre også (Jacobsen, 2017, s. 62-63). Som nevnt tidligere har jeg intervjuet tre ansatte i forskjellige barneverntjenester i ulike byer i landet. Dette mener jeg kan øke oppgavens pålitelighet og gi den en større variasjon i motsetning til hvis jeg hadde intervjuet tre ansatte i samme barneverntjeneste.

4.0 Presentasjon av funn

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere funnene fra intervjuene. Jeg intervjuet tre kontaktpersoner som alle har sosialfaglig bakgrunn, og som jobber med ettervern i tre ulike barneverntjenester. Jeg vil dele funnene inn i fire hovedkategorier med underoverskrifter hvor det blir fremlagt de mest relevante funnene som kan besvare problemstillingen. Jeg velger å kalle informantene for informant 1, informant 2 og informant 3.

4.1 Ungdommen takker ikke nei til ettervern

«Når jeg så spørsmålene og problemstillingen din, så tenkte jeg at oi, jeg har faktisk ikke så mye erfaring med ungdommer som takker nei til ettervern».

(Informant 2)

I denne oppgaven er problemstillingen: hva er årsaken til at ungdom takker nei til ettervern? Erfaringene til de ansatte i barneverntjenesten som jeg har intervjuet viser at ungdommene fortsatt ønsker å ha en kobling til barneverntjenesten, og hvis de sier nei så er det fordi de ikke har behov for barneverntjenesten lenger. De trenger ikke tjenestene som ettervernet har som formål å gi. Ungdommene som sier nei til ettervern, er de som har kommet så langt i sin egen prosess i overgangen til voksenlivet, og som er der de ønsker å være når de er 18 år. Dette kan for eksempel være at de bor i trygge fosterhjem hvor de har tenkt å bli i mange år fremover, eller at de har fått seg bolig og bil og er klare til å stå på egne bein. Se mer om dette i avsnitt 4.2.

To av informantene har derimot erfaringer med at ungdommer i tenårene sier at når de fyller 18 år skal de ut av barnevernet. Når det nærmer seg 18 års dagen ombestemmer de seg og innser at det kan være godt med hjelp, og at det blir skummelt å klare seg selv. På grunn at dette sier mange ja til ettervern. De ungdommene som endrer mening, er kanskje de som har blitt mer moden og som forstår realiteten. De som fortsatt sier nei til ettervern kan være preget av negative erfaringer med barneverntjenesten. Det kommer jeg tilbake til i avsnitt 4.4.

4.2 Ungdommene som bor i fosterhjem og har et trygt nettverk

«Jeg erfarer mer at ungdommene klamrer seg fast og de familiene som virkelig tar dem inn i hjertet sitt blir en familie for livet når betalingen slutter».

(Informant 3)

Ungdommene som har hatt en bra oppvekst i fosterhjemmet har ofte ikke behov for barnevernet mer. En årsak til dette er at de har opplevd at hjemmene er trygge og gode, og at de får dekket sine behov gjennom nettverket de har rundt seg. Fosterforeldrene har blitt ungdommens foreldre, og fosterhjemmet er blitt ungdommenes hjem. Noen ganger er det slik at det kun er kontakt mellom kontaktpersonene i barnevernet og fosterforeldrene. Dette er fordi ungdommen er lei av samvær og at kontaktpersonene dukker opp i ny og ne. Ungdommen ser ikke behov for dette fordi den er jo hos sin familie.

Informant 2 forteller om en ungdom som vokste opp i et fosterhjem fra egen slekt. Ungdommen ble plassert der som veldig ung og det ble satt inn tiltak tidlig. Til tross for skjevutvikling og negative erfaringer var dette en ungdom som klarte seg bra i livet, ungdommen hadde opplevd et trygt nettverk og et godt fosterhjem. Når ungdommen ble 19 år var det ikke behov for ettervern lenger.

4.3. Ungdommene som har negative erfaringer med barnevernet

«De har erfart at de ikke får den hjelpen som de opplever at de trenger, så hvorfor skulle man da ønske å fortsette videre for noe som man ikke har fått»

(Informant 2)

Gjennom intervjuene forteller to av kontaktpersonene i utvalget mitt, at en årsak til at ungdommene takker nei til ettervern er på grunn av negative erfaringer med barneverntjenesten. Disse ungdommene har gjerne et sinne og bitterhet og vil klare seg selv uten barneverntjenesten. Noen ungdommer har ofte dårlige erfaringer i forhold til oppfølging og samarbeid, spesielt når det blir hyppige bytter av kontaktperson, for eksempel på grunn av graviditet og permisjon. Ungdommer som har knyttet god relasjon til kontaktpersoner over tid, som må bytte til en ny kontaktperson kan oppleve at de blir sliten av å knytte nye relasjoner og starte på nytt. Dette kan være en årsak til at de ikke ønsker å ta imot ettervern, fordi de opplever at de ikke får den hjelpen de trenger. Barneverntjenesten kan ofte bli en trigger i seg selv for de ungdommene som har en dårlig relasjon til dem. Til tross for at ungdommene ikke har det bra hjemme, og barnevernet ønsker å hjelpe, så vil mange av dem heller klare seg selv uten hjelp.

4.4 Ungdom med utfordringer knyttet til rus

«Vi kan liksom ikke drive og forsørge dem hvis de skal ligge hjemme å ruse seg og da mister vi jo noen».

(Informant 3)

Av de som takker nei til ettervern, refererer to av informantene at dette gjelder ungdommer som ikke er ferdig med rusmidler. Dette er fordi ungdommene ønsker å være i fred, for å røyke den hasjen, men så ser de at det er vanskelig i forhold til bolig, oppfølging og NAV og at de derfor endrer mening og sier ja. Ofte er det vanskelig å få kontakt med ungdommene etterpå. De som driver med rusmidler ser ofte ikke på barneverntjenesten som noe lukrativt, og sier ofte nei til ettervern fordi de ikke klarer å følge opp kravene som barneverntjenesten gir. Dette gjelder krav som å gå på skolen eller på jobb. Informant 3 presiserer at dette i hovedsak gjelder ungdommene på tiltakssiden som bor hjemme hos foreldrene sine, spesielt unge gutter.

4.5 Ungdommer som har vært under omsorg som søker tilbake til de biologiske foreldrene

«Uansett hva du gjør, så vil det være der, for det er jo helt naturlig at barn som blir plassert som 12-13 åringer vil hjem igjen når de er 16 år»

(Informant 3).

Fra de jeg intervjuet sier to informanter at selv om det ikke er mange ungdommer som takker nei, så er det de som har bestemt seg over tid at de vil flytte hjem til foreldrene sine. Disse ungdommene har lyst til å bestemme selv, de vil ha kontroll uten at barneverntjenesten er innblandet. Ungdommer som er plassert i fosterhjem i senere alder, og som blir rundt 15-16 år, vil ofte hjem til sin biologiske familie. Dragingen tilbake til sitt biologiske opphav er der, det er naturlig og vil være der i alle barneverntjenester.

4.6 Barneverntjenesten som reserveforeldre

«Vi er liksom noen reserveforeldre, vi får god relasjon til alle sammen, og alle de har ulike behov».

(Informant 3)

Til spørsmålet om hvordan barneverntjenesten jobber med å informere og motivere ungdommene for å sikre dem et reelt valg i ettervern, kommer det frem fra en av de ansatte i barneverntjenesten at det er en selvfølge at ungdommene går inn i ettervern. De trenger ikke å motivere, fordi det er så naturlig at barneverntjenesten er en del av livet deres inntil de klarer seg selv. Informanten viser til et eksempel hvor en ungdom heller ville ha støttesamtaler med kontaktpersonen sin i stedet for psykolog, fordi ungdommen erfarte at kontaktpersonen ga den motivasjonen, støtten og tryggheten ungdommen hadde behov for. En annen av kontaktpersonene jeg intervjuet forteller at de fungerer som en støtteperson for ungdommene og bistår ungdommene gjennom knall og fall. Overgangene som ungdommene skal gjennom, er nære og radikale og ungdommene trenger muligheter til å gjøre feil og få nye sjanser.

«Vi har jo kanskje et større problem med å få de ut i selvstendigheten, fordi at de blir jo litt sånn glad i å være hos oss fordi de opplever at de får veldig god hjelp» (Informant 3).

Gjennom intervjuene kommer det frem at en annen årsak til at barneverntjenesten blir som noen reserveforeldre, er på grunn av lovendringen som økte fra 23 år til 25 år. Lovendringen kan virke positivt ved at barneverntjenesten kan bevare tiltakene selv i stedet for at de blir overført til Nav eller andre tjenester. Dette blir mer forutsigbart for ungdommene og kan gjøre at de innen den tid klarer å skaffe seg jobb, utdanning, mestrer livsoppholdet, får seg bolig og klarer å betale husleie selv før tiltakene blir avsluttet. «For de som ikke har andre, og som har god relasjon til dem som følger de opp i forhold til ettervern, så er det jo klart at disse ønsker å fortsette med det fordi det er tryggheten» (Informant 1).

5.0 Drøfting

I denne delen av oppgaven skal jeg drøfte funnene fra intervjuene sammen med teorien som jeg har belyst, samt egne synspunkt. Dette skal vise til hvordan funnene svarer mot min problemstilling «Hva er årsaken til at ungdom som har vært i barnevernssystemet takker nei til ettervern?». Overskriftene vil være de samme som i kapittelet med presentasjon av funnene.

5.1 Ungdommen takker ikke nei til ettervern

Formålet med ettervern er å forberede ungdommen til å mestre overgangen til den selvstendige voksentilværelsen, slik at de blir i stand til å klare seg på egenhånd. Barneverntjenesten skal gi tiltak som bygger på ungdommenes behov (Barne- og likestillingsdepartementet, 2011, s.3-4). I mine funn kommer det frem at informantene har lite erfaringer med ungdommer som takker nei til ettervern. Hvis ungdommen sier nei så er det fordi de ikke lenger har behov for det ettervernet har som formål å gi, de er kommet så langt i sin egen prosess og er der de vil være som 18 åringer. Sett i lys av dette kan det tyde på at de ungdommene som informantene beskriver har opplevd overgangen til den selvstendige voksentilværelsen som trygg og forutsigbar, de tiltakene som barneverntjenesten har satt inn har vært positive for ungdommenes utvikling, noe som har gjort dem klare til å tre inn i voksentilværelsen som selvstendige. Dette kan være en årsak til at ungdommen takker nei til ettervern. Sett fra et annet perspektiv kan det tyde på at de ungdommene som ikke sier nei til ettervern er de som fortsatt ønsker å bo i fosterhjemmet,

eller som ønsker å ha barneverntjenesten i ryggen før de trer inn i selvstendigheten, dette gjelder kanskje de ungdommene som har gode erfaringer med barnevernet.

5.2 Ungdommene som bor i fosterhjem og som har et trygt nettverk

Gjennom intervjuene kommer det frem at ungdommene som har hatt en bra oppvekst i trygge og gode fosterhjem får dekket sine behov gjennom nettverket de har rundt seg, og at de dermed ikke har behov for ettervern. Noen ungdommer klamrer seg fast til fosterfamilien og noen av de blir værende i fosterhjemmet til tross for at betalingen slutter. Dette kan knyttes opp mot det Tysnes og Kiik (2015, s.6) sier at dersom ungdom skal oppleve en forlenget barndom, må noen ta på seg ansvaret om et forlenget foreldreskap. Storø (2012, s.50) viser til hvor viktig støtte fra familie eller nettverk er for hvordan utfallet av overgangene blir, samtidig sier Backe-Hansen (2021, s.66) at gode relasjoner som er skapt over tid kan fremme et godt utviklingsløp. I lys av dette kan det se ut som at fosterfamilien til disse ungdommene har tatt på seg rollen som det forlengede foreldreskapet, slik at ungdommene vil få en forlenget barndom. Fosterforeldrene tar på seg rollen for å hjelpe og støtte ungdommene i overgangen til den selvstendige tilværelsen, dette blir som et sikkerhetsnett for ungdommene. Dette gir gode forutsetninger for at utfallet av overgangene kommer til å bli positive, fordi ungdommene er omringet av god hjelp og støtte, og de har et bra nettverk rundt seg med gode relasjoner som er med på å fremme et godt utviklingsløp.

5.3 Ungdommene som har negative erfaringer med barnevernet

Noen av de ungdommene som takker nei til ettervern er de som ofte har negative erfaringer med barnevernet (Paulsen et al., 2020, s.56). Det samme sier kontaktpersonene som jeg intervjuet. De forteller at dette gjelder ungdommer med bitterhet og sinne og som har opplevd hyppige bytter av kontaktperson, disse ungdommene blir ofte slitne av å knytte nye relasjoner og opplever at de ikke får den hjelpen de burde. Det kan se ut som at det er to faktorer som er essensielle i dette tilfelle, det er mangel på motivasjon og medvirkning hos ungdommene. Motivasjon påvirkes av relasjonen ungdommen har til andre (Backe-Hansen, 2021, s.100). Relasjon er en viktig faktor for å skape gode medvirkningsprosesser (Paulsen, 2016, s.13). Gallagher et al (2012; Paulsen, 2014, referert i Paulsen 2016, s.13) hevder at

hyppige bytter av kontaktperson gjør det utfordrende for å skape gode relasjoner, og Backe-Hansen (2021, s.70) mener at tidsaspektet er viktig i tenkningen om hvordan en god relasjon påvirker praksis og hjelper ungdommene på deres vei til å skape trivsel og utvikling.

Ser man sammenhenger i det overnevnte kan det se ut som at hyppige bytter av kontaktpersoner skaper utfordringer knyttet til å danne gode relasjoner. Gode relasjoner er essensielt for å skape gode medvirkningsprosesser, men gode relasjoner tar tid å knytte og når ungdommene er frustrert eller bitre kan dette være vanskelig å få til. Dette kan være faktorer som gjør at ungdommer takker nei til ettervern. Backe-Hansen viser til annen forskning hvor gode relasjoner til kontaktperson har stor betydning for hvordan det går med ungdommer i barnevernet (Hiles et al., 2013; Marion et al.,2017; van Bijleveld et al., 2015 referert i Backe-Hansen, 2021, s. 70). Ut fra denne forskningen kan det tenkes at barnevernet må legge mer fokus på å bedre overgangene når det gjelder hyppige bytter av kontaktpersoner, dette kan føre til at ungdommene opplever mer forutsigbarhet og motivasjon til å fortsette ettervernstiltakene i stedet for å si nei. Videre kan det stilles spørsmål om i hvor stor grad ungdommene egentlig får medvirke i sin egen prosess. I kontakten med barnevernet opplever barn og unge at de i liten grad har muligheten til å medvirke (Paulsen, 2016, s.13). Funnene mine viser til at ungdom opplever å ikke få den hjelpen de burde. Kan dette tyde på at det er mangler i medvirkningen til ungdommene?

5.4 Ungdom med utfordringer knyttet til rus

Ifølge forskning kommer guttene dårligere ut når det gjelder utdanning og overgangen til den selvstendige tilværelsen enn det jenter gjør. Guttene er dem som blir overrepresentert i statistikken når det kommer til rus og kriminalitet (Storø, 2012, s.81). To av personene jeg intervjuet viser til at ungdommer som ikke er ferdig med rusmidler, ofte sier nei til ettervern fordi de ønsker å fortsette med rusen. En av dem presiserer at dette særlig gjelder gutter på tiltakssiden som bor hos foreldrene sine. Noen ungdommer som først har sagt nei ombestemmer seg, men andre ser ikke på barneverntjenesten eller kravene de stiller som noe lukrativt og på den måten mister de noen. Ut ifra tidligere forskning knyttet opp mot funnene i denne oppgaven, kan det se ut som at det fortsatt er en antydning til at gutter fremdeles er i den sårbare gruppen når det gjelder rus. Kan det tenkes at dette kan skyldes

mangel på motivasjon både fra ungdommen selv, men også barneverntjenesten? Ses dette i lys med forskningen til Paulsen et al (2020, s.56) presiseres det at ansvaret for motivasjon ofte legges på ungdommen og ikke på rollen barneverntjenesten har for å motivere, på den måten blir det for lite fokus på hva som legger hindringer for ungdommenes motivasjon.

Det er rimelig å tenke at barneverntjenesten må legge mer vekt på hva de gjør for å motivere ungdommene til å fortsette med å ta imot ettervernstiltak dersom det er behov for det. Ungdommenes egne meninger og synspunkter må løftes mer frem slik at de får muligheten til å medvirke mer i sin egen prosess, kanskje er dette en faktor som øker motivasjonen? Dette kan bety at barneverntjenesten må endre fokuset og jobbe enda hardere for å få tak i denne gruppen, kanskje ta i bruk andre metoder som gjør at barneverntjenesten blir mer lukrativ? Backe-Hansen (2021, s.100) hevder at motivasjon påvirkes av relasjonen til andre, og at det å finne ut av interessene og hva som interesserer de unge kan være en mulig brekkstang for arbeidet med å finne motivasjonen til ungdommene. Det kan tenkes at ungdommer som bor hos sin biologiske familie, og som får tiltak fra barneverntjenesten, kan syntes at det er vanskeligere å knytte en god relasjon til kontaktpersonene, fordi det ikke blir naturlig for dem. Ungdom som bor på institusjon eller fosterhjem kan ha lettere for å skape en god relasjon til kontaktpersonene fordi det er de som følger ungdommene gjennom oppturer og nedturer.

5.5 Ungdommer som har vært under omsorg som søker tilbake til de biologiske foreldrene

Paulsen et al (2020, s.56) sine studier peker på at forholdet mellom barnevernet og ungdommer som ønsker å avslutte kontakten med dem, kan komme av uenigheter eller konflikter med barnevernets vurderinger i ungdommens liv. Ofte skjer dette i sammenheng med flytting fra hjemmet, eller fordi ungdommene vil klare seg selv uten hjelp fra barnevernet. Dette kan knyttes opp til mine funn hvor to av informantene sier at årsaken til at ungdom takker nei til ettervern er fordi de har bestemt seg for at de vil klare seg selv, de vil hjem til foreldrene sine uten innblanding fra barneverntjenesten. Dette kan forklares med at ungdommene har sin trygghet hos de biologiske foreldre, det er her de har tilhørighet og ikke hos fosterforeldrene som de flyttet til i tenårene. Dette kan være en årsak til at de søker

hjem igjen, fordi det er naturlig for dem. Ser man dette fra et annet perspektiv kan det tenkes at de barna som blir plassert i fosterhjem som baby kan se på fosterfamilien som sin trygghet. De kan ha tilhørigheten sin der i stedet for hos sine biologiske foreldre. På denne måten er det kanskje naturlig for disse ungdommene at de heller vil være hos fosterforeldrene sine fordi det er her de har tilknytning.

5.6 Barneverntjenesten som reserveforeldre

Ungdommer som har vært i barnevernssystemet opplever ofte endringer samtidig, dette er motsetninger til de ungdommene som ikke har erfaringer med barnevernet Oterholm, 2016, s.132-133). I de normative overgangene får barna ofte tid til å finne seg til rette i nye omgivelser (Storø, 2012, s.50). Informanten min sier at lovendringen kan virke positivt. Dette er fordi barneverntjenesten kan bevare tiltakene selv i stedet for at ungdommene blir overført til Nav eller andre tjenester. Dette gjør det mer forutsigbart fordi ungdommene får mer tid til å skaffe seg jobb, utdanning og mestrer livsoppholdet før tiltakene blir avsluttet. Sett i lys av dette kan det tenkes at lovendringen kan gjøre at barneverntjenesten får mer tid til å sørge for at ungdommene blir tryggere. De kan bli mer modne og sikker i avgjørelsene for overgangene videre. Ungdommene slipper å knytte nye relasjoner og oppleve flere overganger på samme tid enn det de er klare for. På denne måten kan årsaken til at ungdom takker nei til ettervern være fordi de har fått god oppfølging fra barnevernet, og føler seg klare for å avslutte tiltakene, og tre inn i den selvstendige tilværelsen på egen hånd.

En av kontaktpersonene jeg intervjuet sier at de av og til har et større problem med å få ungdommene ut i selvstendigheten (Informant 3). Videre kommer det frem at det er så naturlig at barneverntjenesten er del av ungdommenes liv og at de derfor ikke trenger å motiveres for å ta imot ettervern. Kan dette bety at nå som ettervernet kan gis til og med 25 år vil gjøre at barneverntjenesten gir ungdommene mer hjelp enn nødvendig, slik at de ikke blir så selvstendige som de burde? Argumentet for at ungdom over 18 år skal motta tiltak fra barnevernet er for å sikre ungdom som har vært i barnevernssystemet nødvendig hjelp og støtte i overgangen til å bli selvstendig (Prop. 133 L (2020-2021), s.158). Det er jo ikke slik at alle trenger ettervern frem til de er 25 år, men at muligheten er der for de som har behov for

ekstra støtte og hjelp i overgangen. Er det slik at de som sier nei til ettervern er de som egentlig trenger det mest? Og må denne gruppen hentes mer tak i?

6.0 Oppsummerende avslutning

Denne oppgaven har satt søkelys på hva som er årsaker til at ungdommer i barnevernssystemet takker nei til ettervern. Dette har jeg belyst med relevant teori som er drøftet opp mot funn fra en kvalitativ undersøkelse. Jeg intervjuet tre ansatte i barneverntjenesten for å finne ut deres erfaringer og synspunkt til oppgavens problemstilling. Før jeg startet med oppgaven hadde jeg en førforståelse om at ungdommer som er i tenårene ønsker å komme seg vekk fra barnevernet så fort de blir 18 år. Gjennom mine funn har det kommet frem at det er ungdommer i tenårene som sier at de vil ut av barnevernet, men de endrer mening når det nærmer seg 18 års dagen fordi de ikke ønsker å stå alene i overgangen. Disse ungdommene har behov for hjelp og støtte fra barneverntjenesten. Barnevernet blir som noen reserveforeldre, spesielt etter lovendringen hvor alderen for å ta imot ettervern økte.

Videre kommer det frem at informantene har lite erfaringer med ungdom som takker nei til ettervern, dette er det forskjellige grunner til. Noen opplever barneverntjenesten som en trygghet, hvor det kan se ut til at ungdommene erfarer god hjelp. Disse ungdommene bor gjerne i trygge fosterhjem hvor de har funnet seg en familie for livet. Noen av ungdommene sier nei til ettervern fordi de flytter hjem igjen til sin biologiske familie, noe som kan bære preg av at det er der de har sin tilhørighet. Andre ungdommer har negative erfaringer med barnevernet fordi de ikke føler de får den hjelpen de burde, de har et sinne og bitterhet mot barneverntjenesten, og er lei av knytte nye relasjoner på grunn av hyppige bytter av kontaktperson. Ungdommer med utfordringer knyttet til rus blir også nevnt i sammenheng med årsaker til at ungdommer takker nei til ettervern, dette er ofte på grunn av at de ikke klarer å tilfredsstille de kravene som blir satt fra barneverntjenesten. Ser man sammenheng med de overnevnte punktene kan det tenkes at noe som kan påvirke ungdommene til å ta imot ettervern mulig har en sammenheng med motivasjon og i hvor stor grad de får medvirke. Samtidig ser det ut som at årsaker til at ungdommer takker nei til ettervern er fordi de føler seg klare til å tre ut i voksentilværelsen og stå på egne bein.

7.0 Litteraturliste

Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester* (LOV-1992-07-17-100). Lovdata.

<https://lovdata.no/lov/1992-07-17-100>

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2011). *Rundskriv om tiltak etter barnevernloven for ungdom over 18 år*. (Rundskriv Q-2011-13). Hentet fra

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/rundskriv/2011/rundskriv_tiltak_barn_evernsloven.pdf

Barne- og likestillingsdepartementet (2018, 21.12). *Vil Heve aldersgrensa for rett til ettervern i barnevernet til 25 år*. Regjeringen.

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/vil-heve-aldersgrensa-for-rett-til-ettervern-i-barnevernet-til-25-ar/id2623543/>

Buudir (3. februar, 2020). *Ettervern: tiltak for ungdom over 18 år*. Hentet 14.mars 2021 fra https://bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/Negativ_sosial_kontroll_tvangsekteskap_og_aresrelatert_vold_en_veileder_til_barnevernstjenesten/Fasene_i_en_barnevernssak_familie_og_sikkerhetsarbeid/Ettervern/

Buudir (19.april, 2021). *Oppsummert status i tall for barnevernet*. Hentet 21.april 2021 fra https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Oppsummert_status_i_tall_for_barnevernet/

Backe-Hansen, E. (2021). *Fra barnevern til voksenliv: utfordringer og mestring*. Cappelen Damm.

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving* (5.utg.). Gyldendal Akademisk.

Dyrhaug, T. (2020, 2 juli). *Færre fikk tiltak frå barnevernet*. Statistisk sentralbyrå.

https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Oppsummert_status_i_tall_for_barnevernet/

Helsetilsynet (2020). «*En dag – så står du der heil aleine*»: Oppsummering av landsomfattende tilsyn 2019 med ettervern og samarbeid mellom barnevernet og Nav (Rapport fra helsetilsynet 2).

https://www.helsetilsynet.no/globalassets/opplastinger/publikasjoner/rapporter2020/helse_tilsynetrappert2_2020.pdf.

Jacobsen, D. I. (2017). *Forståelse, beskrivelse og forklaring: innføring i metode for helse- og sosialfagene* (2. utg.). Høyskoleforlaget.

Landsforeningen for barnevernsbarn. (u.å.). *Ettervern*. Hentet 5. april 2021 fra <https://barnevernsbarna.no/om-oss/politisk-plattform/ettervern/>

Landsforeningen for barnevernsbarn. (u.å.). *Om oss*. Hentet 10. mai 2021 fra <https://barnevernsbarna.no/om-oss/>

Oterholm, I. (2016). Beslutninger om ettervern. I Ø. Christiansen & B. H. Kojan (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (s. 132-133). Universitetsforlaget.

Paulsen, V. (2016). Ungdommers erfaringer med medvirkning i barnevernet. *Fontene forskning*, 9 (1), 4-15.

<https://fonteneforskning.no/pdf-15.44730.0.3.addb44a4fe>

Paulsen, V., Wendelborg, C., Riise, A., Berg, B., Tøssebro, J., Caspersen, J. (2020). *Ettervern – en god overgang til voksenlivet: Helhetlig oppfølging av ungdom med barnevernerfaring* (NTNU Samfunnsforskning).

https://bufdir.no/globalassets/global/nbbf/ettervern/ettervern_en_god_overgang_til_voksenlivet_helhetlig_oppfolging_av_ungdom_med_barnevernerfaring.pdf?fbclid=IwAR1Gjmo8RPffmeekyjRlvp4T2WDpgRN_ZcHtPF9yL1Vx85UAeOpfMMstJXU

Prop. 133 L (2020-2021). *Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernsloven*. Barne- og familiedepartementet

<https://www.regjeringen.no/contentassets/f325e4de00fb472f85a7a2b94124f531/no/pdfs/prp202020210133000dddpdfs.pdf>

Storø, J. (2012). *Ettervern og overgang for ungdom i barnevernet*. Universitetsforlaget

Statistisk sentralbyrå (2020, 2.juli). *Barnevern*.

<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/barneverng>

Tysnes, I. B. & Kiik, R. (2015). Forlenget barndom og forlenget foreldreskap. *Fontene*, 8 (1), 4-16. <https://fonteneforskning.no/pdf-15.33180.0.3.0d329612de>

Vedlegg 1

Vil du delta i forskningsprosjektet ”Ettervern i barnevernet. Veien til selvstendighet”?

Vil du la deg intervjuet til mitt bachelorprosjekt om ettervern i barnevernet? I dette skrevet får du informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formålet med prosjektet er å finne ut om hva som er årsaken til at ungdom som har vært i barnevernssystemet takker nei til ettervern. Med dette ønsker jeg å intervju ansatte i barneverntjenesten som har kunnskap om hvordan ettervern praktiseres. Intervjuet vil inneholde fem spørsmål som vil bli sendt i forkant til deg som skal intervjues. Opplysningene jeg samler inn skal ikke brukes til noen andre formål enn dette bachelorprosjektet. Det er Høgskolen på Vestlandet som er ansvarlig for prosjektet.

Jeg kontakter deg på grunn av at du jobber i barneverntjenesten og fordi du er en kandidat som jeg mener kan hjelpe meg i å besvare bacheloroppgaven. Totalt har jeg planlagt å gjennomføre tre intervju på 30 minutter. Du kan gjerne få spørsmålene som jeg har tenkt å stille i god tid før intervjuet. Vi kan gjennomføre intervjuet på telefon eller Zoom, det bestemmer du. Jeg tar opp lyden fra intervjuet.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg behandler personopplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er bare jeg som student og min veileder som vil få tilgang til lydopptaket. Intervjuet blir skrevet ut, og filen lastet over til en minnepinne som oppbevares nedlåst frem til endelig sensur på bacheloroppgaven er falt i juni 2021. Etter dette blir filen på minnepinnen slettet.

Dine rettigheter

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. Du gir ditt samtykke muntlig i oppstarten av intervjuet, slik unngår jeg å lagre mer personopplysninger om deg enn absolutt nødvendig.

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene, å få rettet personopplysninger om deg, å få slettet personopplysninger om deg, og å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket. Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med NSD på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17. Referansenummer for denne bacheloroppgaven i NSD er: 348021.

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med: Student: (Fjernet navn).

Veileder: (Fjernet navn).

Personvernombud ved HVL: Trine Anikken Larsen, Trine.Anikken.Larsen@hvl.no, 913 65 920

Med vennlig hilsen

Student og veileder (fjernet navn).

Vedlegg 2

Intervjuguide for bacheloroppgave

Tema: Ettervern i barnevernet. Veien til selvstendighet.

Problemstilling: Hva er årsaken til at ungdom som har vært i barnevernssystemet takker nei til ettervern?

Spørsmål til intervju:

1. Hvilke erfaringer har du med ungdommer som takker nei til ettervern?
2. Hva mener du er grunnen til at de takker nei til ettervern?
3. Kan du si litt om hvordan dere jobber med å informere og motivere ungdommene for å sikre dem i å ha et reelt valg i ettervern?
4. Hvilke konsekvenser tror du det vil få for ungdommer som ikke ønsker å ta imot ettervern? (Hva kan gjøres for å fange opp denne gruppen? Hva kan gjøres for at flere skal takke ja?).
5. Mener du at barnevernstjenestens tilbud om ettervern er tilstrekkelig eller er det eventuelt andre som skulle sikret ungdom fra 18 år – 25 år?

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgåve

BSV5-300

Predefinert informasjon

Startdato:	10-05-2021 14:42	Termin:	2021 VÅR
Sluttdato:	19-05-2021 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgåve		
SIS-kode:	203 BSV5-300 1 BO 2021 VÅR		
Intern sensor:	Merete Tunestveit		

Deltaker

Kandidatnr.:	233
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	7844
----------------------	------

Egenerklæring *: Ja

Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei